

“การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ : ความท้าทายใหม่ของประชาคมอาเซียน”

“อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ” นอกจากจะมีความสำคัญอย่างสูงในการเป็นหลักประกันทางด้านความมั่นคงของประเทศ และความพร้อมรบของกองทัพแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศจำนวนมาก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการพึ่งพาตนเองด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และยังสามารถก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ส่งออกได้ ดังนั้นการค้นหาแนวทางในการพัฒนา อุตสาหกรรมป้องกันประเทศ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงของประเทศในด้าน ยุทธโประกรณ์และขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ทั้งในยามปกติและยามสงคราม

จากทิศทางและความสำคัญของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ จึงได้จัดการประชุมเชิงสัมมนาทางวิชาการ ศูนย์อาเซียนศึกษา เรื่อง “แนวทางการสร้างความร่วมมือในการพัฒนา อุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่เป็นรูปธรรมของอาเซียน” ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๖ ม.ค.๖๑ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการจากหน่วยงาน ทั้งด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เข้าร่วม ถกแถลงในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนากรอบ ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของกลุ่มอาเซียน แนวทาง การสร้างความร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ที่เป็นรูปธรรมของไทย และข้อเสนอแนะแนวทางในการบูรณาการ เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย ที่จะเป็นประโยชน์ ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน นำไปใช้เป็นแนวทาง ในการเพิ่มพูนขีดความสามารถด้านกิจการอุตสาหกรรมป้องกัน ประเทศต่อไป รายละเอียดที่น่าสนใจได้แก่

ในการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) ครั้งที่ ๓ ในปี ๕๒ (ครั้งนั้นไทยเป็นเจ้าภาพในการ จัดการประชุม) ซึ่งการนำเสนอแนวความคิดของการจัดตั้ง ADIC นั้น ส่วนหนึ่งมีเหตุผลสืบเนื่องมาจากยุทธศาสตร์เชิงรุกในการจัดตั้งเขต อุตสาหกรรมเทคโนโลยีป้องกันประเทศของมาเลเซีย หรือ Malaysia Defence Security Technology Park ไว้เพื่อรองรับการเป็น ศูนย์กลางของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

ต่อมาแนวความคิด ADIC ได้รับการรับรองในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๕ ซึ่งจัดขึ้นที่ประเทศอินโดนีเซีย โดยได้มีมติให้ ประเทศสมาชิกมีการดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดฯ และให้ มีการจัดตั้งคณะทำงาน เพื่อทำหน้าที่ในการวางแผน ประสานงาน และการดำเนินการให้มีผลในทางปฏิบัติ

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารอบความร่วมมือ ADIC
สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนารอบ ADIC ได้แก่ (๑) ลักษณะทางกายภาพ เนื่องจากแต่ละประเทศมีลักษณะทางกายภาพ และมียุทธศาสตร์ความมั่นคงที่แตกต่างกัน ทำให้มีรายละเอียด ความต้องการยุทธโประกรณ์ที่แตกต่างกัน (๒) เป้าประสงค์ ทั้งในการวิจัย และพัฒนาที่แตกต่างกัน (๓) ความแตกต่างด้านนโยบาย การจัดสรร งบประมาณ และความพร้อมในการลงทุน (๔) ขีดความสามารถด้าน

✈️ ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของ กลุ่มประเทศอาเซียน

ความร่วมมือสำคัญ เกิดขึ้นครั้งแรกหลังจากรัฐมนตรีกลาโหม ของมาเลเซียได้นำเสนอร่างเอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือ ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน (Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Industry Collaboration: ADIC)

ทรัพยากรบุคคลที่แตกต่างกัน และ (๕) นโยบายป้องกันประเทศของหลายชาติยังอยู่บนพื้นฐานความไม่ไว้วางใจต่อกัน ซึ่งเป็นผลพวงจากช่วงยุคสงครามเย็นที่ผ่านมา รวมทั้งแนวคิดชาตินิยม สำหรับการดำเนินการในกรอบความร่วมมือ ADIC ในปัจจุบัน มีความคืบหน้าไปมาก โดยเฉพาะในปี ๖๐ ที่มีการกำหนดกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น

ศักยภาพด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในอาเซียน

ความพร้อมและศักยภาพด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในอาเซียน แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้

๑) **กลุ่มที่มีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระดับต่ำ** ได้แก่ *เวียดนาม* หลังจากสิ้นสุดสงครามเวียดนาม องค์กรความรู้ด้านเทคโนโลยีและวิทยาการของเวียดนามเกิดภาวะชะงักงัน แต่ได้มีความพยายามยกระดับเป็นประเทศผู้ผลิตและเป็นเจ้าของเทคโนโลยี โดยได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดเมื่อวันที่ ๑ ม.ค.๕๗ *บรูไน* เป็นประเทศที่มีทรัพยากรจำกัด จึงเน้นการนำเข้าจากต่างประเทศ *สปป.ลาว กัมพูชา และเมียนมา* ยังไม่มีงบประมาณเพียงพอในการลงทุนด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ จึงเป็นประเทศ “ผู้ใช้” เป็นหลัก

๒) **กลุ่มที่มีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระดับปานกลาง** ได้แก่ *มาเลเซีย* ได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีป้องกันประเทศพร้อมกับปฏิรูปการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ จากการเป็นเพียงผู้ซื้อให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการร่วมลงทุนระหว่างผู้ผลิตกับองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายใต้นโยบายของรัฐบาล *อินโดนีเซีย* ได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากข้อตกลงนโยบายการชดเชยทางยุทธพาณิชย์ (Offset Policy for Defence Trade: Offset) และการซื้อสิทธิบัตรการผลิต *ประเทศไทย* รัฐบาลปัจจุบันได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเพื่อใช้ในการป้องกันประเทศ จึงได้มีการสนับสนุนและขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นครั้งแรกที่ได้มีการบรรจุประเด็นนี้ไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ และนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม *ฟิลิปปินส์* เริ่มก่อตั้งโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการพึ่งพาตนเองในปี ๑๗ จนประสบความสำเร็จในการทำอาวุธและกระสุนปืน

๓) **กลุ่มที่มีศักยภาพด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในระดับสูง** ได้แก่ *สิงคโปร์* ซึ่งเป็นประเทศตัวอย่างในกรณีศึกษาด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ เนื่องจากผู้นำสิงคโปร์ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการซ่อมบำรุง และปรับปรุงอุปกรณ์ ปัจจุบันสิงคโปร์ยังคงดำเนินนโยบายผลักดันการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีป้องกันประเทศทั้งด้านประสิทธิภาพการผลิต และพัฒนาอาวุธยุทโธปกรณ์สู่ตลาดสากล

แนวทางในการบูรณาการเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย

มุมมองของภาครัฐ มองว่าทิศทางการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย มีการเปิดกว้างมากขึ้น เนื่องจากรัฐบาลได้ยกเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศให้เป็นวาระสำคัญทั้งในระดับ

นโยบายของกระทรวงสู่ระดับยุทธศาสตร์ของประเทศ นับตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ คือ การวิจัยและพัฒนา จนกระทั่งไปสู่กระบวนการปลายน้ำ คือ ภาคการผลิตอุตสาหกรรม เพื่อการผลิตใช้ในราชการและเพื่อการพาณิชย์ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

มุมมองของภาคเอกชน มองว่าปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของภาคเอกชนคือ (๑) ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายภาครัฐ (๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังไม่ได้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในเชิงพาณิชย์เท่าที่ควร (๓) ภาครัฐควรพิจารณาจัดซื้อยุทโธปกรณ์จากภาคเอกชนภายในประเทศเป็นอันดับแรก ดังนั้นภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างกรอบความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน และปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์มากขึ้น

มุมมองของภาคการศึกษา มองว่าเทคโนโลยีที่ใช้สำหรับพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศมีหลายระดับ ซึ่งภาคการศึกษาในประเทศไทย ยังไม่มีความพร้อมในการพัฒนาเทคโนโลยีระดับสูงมากนัก เพราะเป็นเทคโนโลยีที่ลงทุนสูงและต้องใช้เวลาในการพัฒนา ดังนั้นความเป็นไปได้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในภาคการศึกษาของไทย ควรเริ่มจากเทคโนโลยีระดับพื้นฐานก่อน ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ผลิตจากวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรตลอดจนแรงงานในท้องถิ่น มีการทดลองและปรับปรุงแก้ไขด้วยตนเอง และปรับให้เหมาะสมกับการใช้งานในพื้นที่ เช่น ในพื้นที่ จชต. เป็นต้น

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากความสำคัญของอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ที่ถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานและหลักประกันทางด้านความมั่นคงต่อประเทศ ในบริบทของความพร้อมรบของกองทัพในเชิงของปริมาณและคุณภาพทางด้านยุทโธปกรณ์ ดังนั้นรูปแบบและแนวทางการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียนในอนาคตนั้น ควรจะเริ่มจากการวิจัยและพัฒนาในประเทศที่ประเทศสมาชิกให้ความสนใจร่วมกัน เช่น อุตสาหกรรมอากาศยาน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นรัฐบาลควรผลักดันให้มีการกำหนดและส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อนำไปสู่การใช้งานในราชการอย่างแท้จริง

สำหรับกองทัพไทย มีแนวทางส่งเสริมอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ดังนี้ ๑) กองทัพอากาศเป็นผู้กำหนดต้นแบบและรับรองมาตรฐานยุทโธปกรณ์ให้ตรงกับความต้องการ เพื่อภาคเอกชนจะได้มีแนวทางที่ชัดเจน ๒) กองทัพอากาศจัดหาวัตถุดิบและพิจารณาจัดซื้อยุทโธปกรณ์จากภาคเอกชนภายในประเทศเป็นอันดับแรกเพื่อส่งเสริมภาคเอกชน และ ๓) ขยายการส่งออกไปยังต่างประเทศ เมื่อความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในประเทศเข้มแข็งได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (ศศย. สปท.) T/F : ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕ - ๑๖

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
 อื่นๆ .....

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

บทวิเคราะห์โดย น.ส.ศิวลิย์ สิริโรจน์บริรักษ์ นักวิจัย ศศย.สปท.